

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

سؤالات درس به درس

فارسی (۱)

رشته‌های ریاضی و فیزیک – علوم تجربی – ادبیات و علوم انسانی – علوم و معارف اسلامی

پایه دهم

دوره دوم متوسطه

۱۳۹۵

گروه آموزشی

زبان و ادبیات فارسی

استان آذربایجان شرقی

قلمرو زبانی

- ۱- در بیت های زیر معادل واژگان زیر را پیدا نمایید .
میدان جنگ / شیوه / پرتو / روزی دهنده (یک بیت اضافی است)
الف) چو در وقت بهار آبی پدیدار / حقیقت ، پرده برداری ز رخسار .
ب) فروغ رویت اندازی سوی خاک / عجایب نقش ها سازی سوی خاک .
ج) گفت : در این معرکه یکتا منم / تاج سر گلبن و صحرا منم .
د) زین نمط آن مست شده از غرور / رفت و ز مبدأ چو کمی گشت دور .
هـ) تویی رزاق هر پیدا و پنهان / تویی خلاق هر دانا و نادان .
- ۲- معنای واژه های مشخص شده را در جمله های زیر ، بنویسید .
- عشق شوری در نهاد ما نهاد .
- کتابی که در او داد سخن آرایبی توان داد .
۳- متضاد هریک از واژگان زیر را بنویسید .
قُرب : مُحال : علم : جاری :
- ۴- برای هر کدام از واژه های زیر دو هم خانواده بنویسید .
ضمایم :
مستغنی :
مَحْرَم :
- ۵- آیا مقوله ی « هم خانواده » مخصوص واژگان عربی است ؟ توضیح دهید با مثال .
- ۶- ساختار هریک از واژگان زیر را مشخص نمایید . (وصل کنید)

ساده

مشتق

همسر
گلبن
معرکه
یکتا
سهمگن

بوسه

نادان

شیرین

غلغله زن

عجایب

گویا

مرکب

۷- از واژه های ساده ی زیر ، یک بار مشتق و یک بار مرکب درست کنید.

آب : مشتق مرکب سایه : مشتق مرکب :

۸- در متن زیر چند واژه مشتق است ؟ مشخص کنید

« دانشمندی در بیابان به چوپانی رسید و به او گفت : چرا به جای تحصیل علم ، چوپانی را اختیار کرده ای ؟ چوپان در جواب گفت : آنچه خلاصه ی دانش هاست ، یاد گرفته ام »

۹- در مصراع دوم نهاد را مشخص کنید.

قطره ی باران که در افتد به خاک / زو بدمد بس گهر تابناک .

۱۰- بیت زیر را بر اساس ترتیب واژگانی اجزای جمله در زبان فارسی مرتب نمایید و نقش واژه های مشخص شده را بنویسید .

گل از شوق تو خندان در بهار است / از آتش رنگ های بی شمار است .

۱۱- در بیت زیر قیدها را مشخص کنید .

گشت یکی چشمه ز سنگی جدا / غلغله زن ، چهره نما ، تیز پا .

۱۲- در بیت زیر نقش مفعول را مشخص کنید زیرش خط بکشید .

خواست کزان ورطه قدم در کشد / خویشتن از حادثه برتر کشد .

۱۳- در گروه های اسمی مشخص شده ، هسته و وابسته ها را مشخص کنید.

الهی فضل خود را یار ما کن / ز رحمت یک نظر در کار ما کن .

۱۴- اجزای اصلی را در جملات زیر مشخص نمایید . (نهاد ، فعل ، مفعول ، متمم و مسند)

الف) تویی رزاق هر پیدا و پنهان

ب) گفت : در این معرکه ، یکتا منم .

۱۵- در بیت زیر یک واژه مرکب مشخص کنید:

« گفت در این معرکه یکتا منم تاج سر گلبن و صحرا منم »

۱۶- در بیت زیر ، نقش دستوری « ش » را بنویسید:

« راست به مانند یکی زلزله داده تنش بر تن ساحل یله »

۱۷- در بیت زیر ، « آیی » ، به چه معنایی است؟

چو در وقت بهار آیی پدیدار حقیقت پرده برداری ز رخسار

۱۸- در مصراع های زیر معنی واژه های مشخص شده را بنویسید:

الف) زهی گویا ز تو کام و زبانم

ب) فروغ رویت اندازی سوی خاک

ج) زین نَمَط آن مست شده از غرور

۱۹- جدول زیر را کامل کنید. (با حفظ شخص)

بن		نوع زمانی	منفی	امر	فعل	مصدر
ماضی	مضارع					
فراگرفت		ماضی نقلی		فراگیرید		
					داشتم می فروختم	فروختن
آمد			نیاید			آمدن

ب: قلمرو ادبی :

۱- ابیات زیر را از نظر آرایه های ادبی بررسی کنید:

الف : چشمه کوچک چو به آنجارسید وان همه هنگامه دریا بدید

ب : خواست کزان ورطه ، قدم درکشد خویشن از حادثه برترکشد

۲- یک آرایه برجسته در بیت زیر پیدا کنید.

« به نام کردگار هفت افلاک که پیدا کرد آدم از کفی خاک »

۳- در بیت زیر کدام واژه ها جناس دارند ؟

« هر آن وصفی که گویم بیش از آنی یقین دارم که بی شک، جان جانی

۴- آرایه های «تشخیص و جناس» را در بیت زیر، مشخص کنید؟

« چون بدوم، سبزه در آغوش من بوسه زند بر سر و بردوش من »

۵- شعر « چشمه و سنگ » سروده کدام شاعر است؟

۶- در عبارت « به زبان، دیگر مگو و به دل، دیگر مدار » کدام کلمه ها سبب پیدایش آرایه « مراعات نظیر » شده است؟

۷- آرایه حس آمیزی را در بیت زیر مشخص کنید:

« لیک چنان خیره و خاموش ماند کز همه شیرین سخنی، گوش ماند »

۸- آرایه تشبیه را در بیت زیر مشخص کرده و ارکان آن را بنویسید:

« گه به دهان برزده کف چون صدف گاه چوتیری که رود بر هدف »

۹- با توجه به شعرنما « چشمه » نماد چه کسانی است؟

۱۰- مفهوم کنایی مشخص شده را در بیت زیر، بنویسید:

« در بر من ره چو به پایان برد از خجلی سر به گریبان برد »

قلمرو فکری:

۱- معنای بیت زیر را به نثر روان بنویسید:

« نعره بر آورده، فلک کرده کرد دیده سیه کرده شده زهره در »

۲- عبارت « گندم نمای جو فروش » کنایه از چیست؟

۳- مثل زیر درباره چه کسانی به کار می رود؟

« گندم نمای جو فروش »

۴- در بیت زیر ، منظور از « گهر تابناک » چیست؟

قطره باران که در افتد به خاک زو بدمد بس گهر تابناک

۵- در بیت زیر « تاج سر بودن » کنایه از چیست؟

« گفت در این معرکه یکتا منم تاج سر گلبن و صحرا منم »

۶- « دیده سیه کردن » کنایه از چیست؟

۷- بیت زیر توصیف چیست؟

« نعره بر آورده ، فلک کرده کرد دیده سیه کرده ، شده زهره در

۸- در بیت زیر منظور از « سرمایه » چیست؟

« ابر زمن حامل سرمایه شد باغ زمن صاحب پیرابه شد »

۹- در ابیات زیر، نمادها را بیابید سپس مفهوم نمادین آن ها را بنویسید:

الف: گشت یکی چشمه زسنگی جدا غلغله زن ، چهره نما، تیز پا

ب: دید یکی بحر خروشنده ای سهمگنی ، نادره جوشنده ای

۱۰- با توجه به بیت زیر منظور از « من » کیست؟

« گل به همه رنگ و برازندگی می کند از پرتو من زندگی »

درس سوم و پنجم (درس چهارم درس آزاد است)

قلمرو زبانی

۱- معانی مختلف واژه‌ی «فضل» را در عبارت‌های زیر بنویسید.

الف) گفتم همانا او را تصوّر شود که مرا در فضل، مرتبه‌ای است زیادت.

ب) و از فضل و رحمت کردگار، جَلَّ جلاله و عَمَّ نواله، ناامید نباید شد که او، تعالی، رحیم است.

۲- جدول زیر را کامل کنید:

واژه	مترادف	هم خانواده
قرض		
فرج		
متدین		
ادیب		

۳- واژه‌های در گذر زمان، دچار تحوّل معنایی می‌شوند؛ برای پی بردن به این موضوع معنای واژه‌های مشخص شده را، با کاربرد امروزی آن‌ها مقایسه کنید.

الف) ما را به نزدیک خویش بازگرفت.

ب) به مجلس وزیر شدیم.

ب) نقش بندیش دلگشا بود و رنگ را نگارین می ریخت.

ج) گرده را بر آورد؛ دم را آویخت؛ پس به جای گردان باز آمد.

۹- برای واژه‌های زیر یک نمونه «مترادف» و یک نمونه «هم خانواده» بنویسید.

واژه	مترادف	هم خانواده
معلم		
مسلخ		

۱۰- در کدام گزینه غلط املائی وجود دارد؟

الف) چون از در رفتیم، گرما به بان و هر که آنجا بودند، همه بر پا خاستند و بایستادند.

ب) چندان که ما در حمام شدیم، هر که در مسلخ گرمابه بود، همه بر پای خواسته بودند و نمی نشستند.

قلمرو ادبی

۱- با توجه به متن زیر، کدام ویژگی مشترک ناصر خسرو و سهراب سپهری دیده می شود؟

چون آن در مک‌ها پیش او نهادم، در ما نگریست، پنداشت که ما دیوانه‌ایم. گفت: بروید که هم اکنون مردم از گره به بیرون می آیند.

ناصر خسرو

زنگ نقاشی بود، دلخواه و روان بود. خشکی نداشت، به جد گرفته نمی شد. خنده در آن روا بود.

سپهری

۲- در عبارت های زیر ، دو کنایه پیدا کنید و معنی نمایید.

الف) اما در بیرنگ اسب حرفی به کارش بود.

ب) کارش نگار نقشه‌ی قالی بود و در آن دستی نازک داشت.

۳- کنایات مشخص شده را معنی کنید.

الف) پی بردیم راه دست خودش هم نیست.

ب) به خون سردی گفت: «در علف است؛ حیوان باید بچرد»

۴- ارکان تشبیه را در متن زیر بیابید و آن را مشخص کنید.

چون به بصره رسیدیم، از برهنگی و عاجزی به دیوانگان مانده بودیم.

۵- ارکان تشبیه را در متن زیر بیابید و آن‌ها را مشخص کنید.

پیر مرد همچون مروارید در دل صدف کج و کوله‌ای سال‌ها بسته ماند

قلمرو فکری

۱- استنباط خود را از عبارت زیر بنویسید.

«همچون مروارید در دل صدف کج و کوله‌ای سال بسته ماند.»

۲- بیت «چنین است رسم سرای درشت / گهی پشتِ زین و گهی زین به پشت» با کدام بیت زیر قرابت معنایی دارد؟

الف) چنین است رسم سرای سپنج / به خواهد که مانی بدو در، به رنج

ب) چنین است کردار گردون پیر / گهی چون کمان است و گاهی چو تیر

۳- با توجه به برخورد حمّامی با ناصر خسرو در بار اول و دوم، حمّامی چگونه نگرشی دارد؟

الف) ظاهر بین ب) درون گرا

۴- با توجه به متن زیر، استنباط خود از حوادث روزگار چیست؟

« به شدتی که از روزگار پیش آید، نباید نالید و از فضل و رحمت کردگار، جَلَّ جلاله و عَمَّ نواله نا امید شد که او تعالی و رحیم ست. »

الف) هان مشو نومید چون واقف نه ایی از سرّ غیب / باشد اندر پرده بازی های پنهان غم مخور

ب) چنین است رسم سرای سپنج / به خواهد که مانی بدو در به رنج

۵- استنباط خود را از عبارت زیر بنویسید:

«صاد» هرگز جانوری جز از پهلو نکشید

۶- استنباط خود را از عبارت زیر بنویسید.

نمایش نیم رخ زندگان رازی در برداشت و از سر نیازی بود.

۷- با توجه به متن زیر، وزیر از چه خصلتی برخوردار بود؟

احوال مرا نزد وزیر بازگفت. چون وزیر بشنید، مردی را با اسبی نزدیک من فرستاد که « چنان که هستی برنشین و نزدیک من آی »

۸- با توجه به درس سفر به بصره، ناصر خسرو اهلیت علمی خود را چگونه به وزیر ثابت کرد؟

۹- با توجه به کلاس نقاشی «صاد» چگونه خود را از «مخمصه» نجات داد؟

۱- («صاد» صورتک به رو نداشت) ، یعنی چه؟

۱۱- با توجه به متن زیر، سهراب سپهری از معلّم خود انتقاد می کند یا تحسین می نماید؟

معلّم نقاشی مرا خبر سازید که شاگرد وفادار حقیرت، هر جا به کار صورتگری در می ماند، چاره ی درماندگی به شیوه ی معلّم خود می کند.

۱۲- با توجه به متن، چرا آدم در نقاشی وجود ندارد؟

« در پیچ و تاب عرفانی اسلیمی، آدم چه کاره بود؟ »

۱۳- استنباط خود را از عبارت زیر بنویسید:

اسب از پهلو، اسبی خود را به کمال نشان می دهد.

۱۴- استنباط خود را از عبارت زیر بنویسید:

« اما در بیرنگ اسب حرفی به کارش بود. »

۱۵- از عبارت « لب را به اشاره صورت داد » کدام گزینه دریافت می شود؟

الف) مهارت و سرعت ب) ضعف و سرعت ج) توانمندی و دقت

فصل ۳

درس ششم

قلمرو زبانی:

۱- در عبارت زیر، بین کلمات مشخص شده چه رابطه معنایی دیده می شود؟

این قصه، عجب ترین قصه هاست؛ زیرا که در میان دو ضد جمع بود: هم فرقت بود وهم وصلت؛ هم محنت بود، هم شادی؛ هم راحت بود، هم آفت.»

۲- کدام قسمت جمله زیر حذف شده است؟ چگونه به نبود آن پی بردید؟

« نیکو خو ، بهتر هزار بار نیکو رو.»

۳- در متن زیر کدام واژه دو تلفظی است؟

و اندوه و شادی در این قصه بسیار بود، و خبردهنده از او مَلِک جَبَّار بود، فَلَجَرَم حدیث ایشان نیکوترین احادیث اهل روزگار بود.

۴- معنی واژه های زیر را بنویسید:

الف) دولت: (ب) کریمی: (ج) لئیمی: (د) کاید:

۵- مترادف واژه «انهار» را بنویسید.

ادبی:

۱- قافیه و ردیف را در بیت زیر مشخص نمایید .

گفتم غم تو دارم گفتا غمت سر آید / گفتم که ماه من شو گفتا بر آید

۲- در هریک از ابیات زیر، آرایه نوشته شده مقابل هربیت را مشخص کنید.

الف) گفتم که نوش لعلت ما را به آرزو کشت / گفتا تو بندگی کن کاو بنده پرور آید (ایهام)

ب) گفتم که بر خیالت راه نظر ببندم / گفتا که شبرواست او از راه دیگر آید (تشخیص)

ج) گفتم غم تو دارم گفتا غمت سر آید / گفتم که ماه من شو گفتا اگر بر آید (ایهام)

۳- در متن زیر سجع را مشخص کنید

«در بهشت از هزار گونه نعمت است و در قران از هزار گونه پند و حکمت است.»

۴- در بیت زیر «تشبیه»، «کنایه» و «تضاد» را بیابید.

تا خار غم عشقت، آویخته در دامن / کوه نظری باشد، رفتن به گلستان ها

۵- مفهوم کنایی عبارت ستون اول با کدام یک از مفاهیم ستون دوم هم خوانی دارد؟ (یک مفهوم اضافی است.)

(۱) از پای در انداختن / الف) کنار نهادن و منصرف

در دامن آویختن / ب) غافل شدن از خود

۳) بی خویشنی کردن

ج) ناتوان ساختن

۴) روی تافتن از چیزی

د) تمام شدن

۵) رها نکردن و همراه چیزی بودن

۸- در بیت زیر، منظور از «نوش» و «لعل» چیست؟

گفتم که نوش لعلت ما را به آرزو کشت / گفتا تو بندگی کن کاو بنده پرور آید

۹- در بیت زیر، بین کدام کلمات جناس ناقص به کار رفته است؟

«هر تیر که در کیش است، گر بر دل ریش آید / ما نیز یکی باشیم، از جمله قربان ها»

۱۰- در بیت «تا خارِ غم عشقت، آویخته در دامن / کوه نظری باشد، رفتن به گلستان ها» «خارِ غم» چه آرایه ای است؟

۱۱- شعر بوی گل وریحان ها در چه قالب سروده شده است؟ دلیل خود را بنویسید.

۱۲- هر یک از مجاز های مشخص شده در ابیات زیر چه معنایی دارند؟

وقتی دل سودایی، می رفت به بستان ها / بی خویشتم کردی، بوی گل وریحان ها

گفتم غم تو دارم گفتا غمت سر آید / گفتم که ماه من شو گفتا اگر بر آید

۱۳- «مشبه و مشبه به» را در عبارت زیر مشخص کنید.

«مثل قران مثل آب روان است روان.»

۱۴- کدام ترکیب تشبیهی است؟ مشبه و مشبه به را در آن مشخص کنید.

الف) بوی زلف / ب) خار غم / ج) سیرت زیبا / د) کمال قرآن

۱۵- در بیت «هر تیر که در کیش است، گر بر دل ریش آید ما نیز یکی باشیم، از جمله قربان ها» بین کدام کلمات آرایه مراعات نظیر به کار رفته است؟

۱۶- در بیت «آن را که چنین دردی، از پای در اندازد باید که فرو شوید، دست از همه درمان ها «تکرار کدام صامت موجب آرایه واج آرایبی شده است؟

۱۷- مفهوم کنایه های زیر را بنویسید.

الف) «دست فرو شستن از چیزی»

ب) «روی تافتن»

۱۸- هر یک از قسمت های مشخص شده در بیت زیر چه آرایه ها یی را نشان می دهد.

گه نعره زدی بلبل، گه جامه دریدی گل با یاد تو افتادم، از یاد برفت آن ها

۱۹- در عبارت زیر، کدام واژه ها «جناس» دارند؟

«ای مهر تو در دل ها، وی مهر تو بر لب ها وی شور تو در سرها، وی سرتو در جان ها»

۲۰- در عبارت زیر، کلمات مسجع را مشخص کنید.

ومثل قرآن، مثل آب است روان؛ در آب حیات تن ها بود و در قرآن حیات دل ها بود.

قلمرو فکری

۱- به چه دلایلی نویسنده معتقد است که «مَثَل قرآن مَثَل آب روان است»؟

۲- با توجه به عبارت زیر، دلیل بلندی مقام حضرت یوسف (ع) چیست؟

«نبینی که یوسف را از روی نیکو، بند و زندان آمد و از خوی نیکو، امر و فرمان آمد؟ از روی نیکوش حبس و چاه آمد، و از خوی نیکوش تخت و گاه آمد.»

فصل چهارم

درس نهم

قلمرو زبانی

۱- در هریک از بیت های زیر چند ترکیب وصفی وجود دارد؟ آن ها را مشخص کنید؟

ای مفتخر به طالع مسعود خویشان تأثیر اختران شما نیز بگذرد

ای تو رمه سپرده به چوپان گرگ طبع این گرگی شبان شما نیز بگذرد

۲- تعداد ترکیب های اضافی کدام بیت با بقیه متفاوت است؟

الف) چون داد عادلان به جهان در بقا نکرد بیداد ظالمان شما نیز بگذرد

ب) بر تیر جورتان ز تحمل سپر کنیم تا سختی کمان شما نیز بگذرد

ج) در مملکت چو غرش شیران گذشت و رفت این عوعو سگان شما نیز بگذرد

۳- برای هر واژه یک مترادف و دو یا سه هم خانواده بنویسید.

واژه	مترادف	هم خانواده
طبع		
بقا		
عادل		
طالع		

۴- معادل معنایی واژه های زیر را با توجه به درس بنویسید.

مبارک =

اندوه =

جغد =

مرگ =

انصاف =

اقبال =

۵- با توجه به معنی املای صحیح را انتخاب کنید.

تالع / طالع: اقبال

رونق / رونغ: فروغ

گزشتن / گذشتن: عبور کردن

بقا / بغا: دوام

۶- واژگان زیر را مانند نمونه به دو شیوه جمع ببندید.

زمان: زمان ها ، ازمنه

محنت (.....) خاص (.....)

دعا (.....) دولت (.....)

۷- ترکیب های اضافی را در بیت های زیر مشخص کنید.

در مملکت چو غرّش شیران گذشت و رفت
بادی که در هر زمانه بسی شمع ها بکشت
زین کاروان سرای بسی کاروان گذشت
بر تیر جورتان ز تحمل سپر کنیم
این عوعو سگان شما نیز بگذرد
هم بر چراغدان شما نیز بگذرد
ناچار کاروان شما نیز بگذرد
تا سختی کمان شما نیز بگذرد

۸- « چو » در بیت زیر حرف اضافه است یا حرف ربط؟

در مملکت چو غرّش شیران گذشت و رفت
این عوعو سگان شما نیز بگذرد

۹- در کدام گزینه ها معنای واژه ها درست آمده است؟

بوم (سرزمین) قدس (مبارک) ب (اجل) (مرگ) بیداد (ظلم)

۱۰- مترادف واژه های زیر را از متن درس بیابید.

تخت شاهی () گران مایه تر ()

خجسته () جغد ()

۱۱- معنای واژه های مشخص شده را بنویسید.

- الف) گفتم که نوش لعلت ما را به آرزو کشت ()
 ب) دولت آن است و سعادت که تو را یافته ام ()
 ج) شمع را باید از این خانه به در بردن و کشتن ()

۱۲- با توجه به معنا، املاي درست را انتخاب کنید و زیر آن خط بکشید.

بوق (سور - صور) سرشت (تبع - طبع) طلب کرده (خواستہ - خاسته) ماتم (عزا - عذا)

۱۳- از میان گروه کلمات زیر ترکیب های وصفی و اضافی را جدا کنید و در جدول قرار دهید.

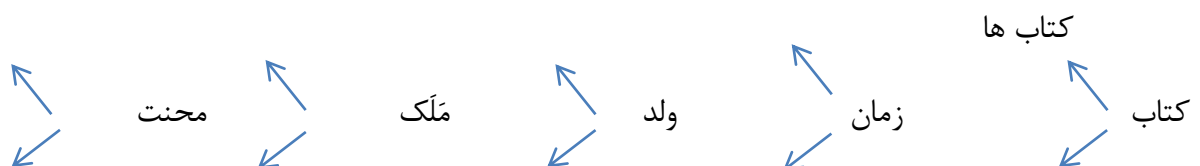
« بارگاه قدس - ذرات عالم - رستخیز عظیم - رونق زمان - غرّش شیران - طالع مسعود - رستخیز عام - محتشم کاشانی »

ترکیب	
وصفی	
ترکیب	
اضافی	

۱۴- جدول زیر را کامل کنید.

واژه	معنی	هم خانواده
اعظم		
ملال		
مفتخر		

۱۵- هر کلمه را مانند نمونه به دو شیوه جمع ببندید.



۱۶- درستی یا نادرستی هر عبارت را مشخص کنید.

- الف) «دولت» در مصراع «بر دولت آشیان شما نیز بگذرد» به معنای «اقبال» است. درست نادرست
- ب) کلمات «سور» (جشن) و «صُور» (شکل ها) می توانند هم آوا باشند. نادرست درست
- پ) کلمات «نَفخ، طالع و ماتم» با کلمات «دمیدن، سرنوشت و مرگ» مترادف هستند. درست نادرست

۱۷-

قلمرو ادبی

۱- کدام آرایه در بیت زیر وجود ندارد؟

آب اجل که هست گلوگیر خاص و عام بر حلق و بر دهان شما نیز بگذرد

الف) مراعات نظیر ب) تضاد ج) جناس د) تشبیه

۲- برای هر یک از کلمه های زیر معادل مناسب را از بیت های داده شده بیابید و بنویسید.

-مردم -مرگ -انسان های بزرگ -حاکمان نا لایق

بادی که در زمانه بسی شمع ها بکشت هم بر چراغدان شما نیز بگذرد

ای تو رمه سپرده به چوپان گرگ طبع این گرگی شبان شما نیز بگذرد

۳- در بیت زیر دو تشبیه بیابید و ارکان آن ها را مشخص کنید.

بر تیر جورتان ز تحمّل سپر کنیم تا سختی کمان شما نیز بگذرد

۴- در بیت زیر کنایه را بیابید و مفهوم آن را بنویسید.

زین کاروانسرای بسی کاروان گذشت ناچار کاروان شما نیز بگذرد

۵- در بیت های زیر « مجاز » را بیابید و مفهوم آن را بنویسید.

در مملکت چو غرّش شیران گذشت و رفت این عوعو سگان شما نیز بگذرد
بادی که در زمانه بسی شمع ها بگشت هم بر چراغدان شما نیز بگذرد
زین کاروانسرای بسی کاروان گذشت ناچار کاروان شما نیز بگذرد

۶- در باره ارتباط مفهومی درس غرّش شیران و فصل ادبیات پایداری توضیح دهید.

۱- قافیه و ردیف را در هر بیت مشخص کنید.

الف) باز این چه شورش است که در خلق عالم است؟ باز این چه نوحه و چه عزا و چه ماتم است؟

ب) هم مرگ بر جهان شما نیز بگذرد هم رونق زمان شما نیز بگذرد

۹- در بیت زیر تشبیه را بیابید و « مشبّه و مشبّه به » را مشخص کنید.

وین بوم محنت از پی آن تا کند خراب بر دولت آشیان شما نیز بگذرد

۱۰- بیت زیر را از نظر آرایه های ادبی بررسی کنید.

آب اجل که هست گلوگیر خاص و عام بر حلق و بر دهان شما نیز بگذرد

۱۱- در هر بیت « مجاز » را بیابید و مفهوم آن را بنویسید.

الف) تا تو را جای شد ای سرو روان در دل من / هیچ کس می نپسندم که به جای تو بود

ب) زین کاروانسرای بسی کاروان گذشت ناچار کاروان شما نیز بگذرد

۱۲- به کمک حافظه خود بیت های سوم و چهارم از شعر « باز این چه شورش است » را بنویسید.

۱۳- در ابیات زیر کلمات مشخص شده چه آرایه مشترکی دارند؟

هم مرگ بر جهان شما نیز بگذرد هم رونق زمان شما نیز بگذرد
بر تیر جورتان ز تحمل سپر کنیم تا سختی کمان شما نیز بگذرد

۱۴- آرایه مقابل هر بیت را مشخص کنید.

الف) بر تیر جورتان ز تحمل سپر کنیم تا سختی کمان شما نیز بگذرد (کنایه)
ب) گر خوانمش قیامت دنیا بعید نیست / این رستخیز عام که نامش محرم است (تشبیه)
ج) آب اجل که هست گلوگیر خاص و عام / بر حلق و بر دهان شما نیز بگذرد (مراعات نظیر)

قلمرو فکری

۱- با توجه به شعر زیر منظور از « تو » کیست؟

« از تو در شگفت هم نمی توانم بود

که دیدن بزرگی ات را چشم کوچک من ، بسنده نیست »

۲- شعر زیر کدام ویژگی ها حضرت علی را بیان می کند؟

« شب از چشم تو ، آرامش را به وام دارد

و طوفان ، از خشم تو ، خروش را »

۳- منظور از « غرّش شیران » و « عوعو سگان » در بیت زیر چیست؟

در مملکت چو غرّش شیران گذشت و رفت این عوعو سگان شما نیز بگذرد

ای مفتخر به طالع مسعود خویشتن تاثیر اختران شما نیز بگذرد

۴- ابیات زیر را به فارسی روان برگردانید.

الف) چون داد عادلان به جهان در بقا نکرد بیداد ظالمان شما نیز بگذرد

ب) در مملکت چو غرّش شیران گذشت و رفت این عوعو سگان شما نیز بگذرد

۵- در بیت «وین بوم محنت از پی آن تا کند خراب / بر دولت آشیان شما نیز بگذرد» کدام واژه نماد نحسی و شومی می باشد؟

۶- در بیت «چون داد عادلان به جهان در بقا نکرد / بیداد ظالمان شما نیز بگذرد»:

الف) شاعر چه امری را موقتی و ناپایدار می داند؟

ب) کدام ویژگی سبک قدیم در بیت بالا دیده می شود؟

۷- در بیت «زین کاروانسرای بسی کاروان گذشت / ناچار کاروان شما نیز بگذرد» چرا نویسنده از دنیا با نام کاروانسرا یاد می کند؟

۸- شاعر در بیت زیر مخاطب را به چه کاری توصیه می کند؟ و نتیجه آن را چه می داند؟

بر تیر جورتان ز تحمّل سپر کنیم تا سختی کمان شما نیز بگذرد

۹- در بیت: در مملکت چو غرّش شیران گذشت و رفت / این عوعو سگان شما نیز بگذرد» شاعر کدام گروه از انسان ها را با هم مقایسه می کند؟

۱۰- مفهوم نهایی بیت «بادی که در زمانه بسی شمع ها بکشت / هم بر چراغدان شما نیز بگذرد» چیست؟

۱۱- در بیت «بادی که در زمانه بسی شمع ها بکشت / هم بر چراغدان شما نیز بگذرد» کدام کلمه در معنی حقیقی خود به کار رفته است؟

الف) باد ب) زمانه ج) شمع د) چراغدان

۱۳- بیت « آب اجل که هست گلوگیر خاص و عام / بر حلق و بر دهان شما نیز بگذرد » یادآور کدام ضرب المثل

فارسی است؟

الف) مرگ خوبه اما برای همسایه ب) مرگ یه بار شیون یه بار

ج) سگ زرد برادر شغاله د) شتریه که در خونه ی همه می خوابد

۱۴- کدام گزینه با حدیث « الصبرُ مفتاحُ الفرجِ » تناسب دارد؟

الف) در مملکت چو غرّش شیران گذشت و رفت این عوعو سگان شما نیز بگذرد

ب) هم مرگ بر جهان شما نیز بگذرد هم رونق زمان شما نیز بگذرد

ج) ای تو رمه سپرده به چوپان گرگ طبع این گرگی شبان شما نیز بگذرد

د) بر تیر جورتان ز تحمل سپر کنیم تا سختی کمان شما نیز بگذرد

۱۵- مقصود شاعر از واژه های مشخص شده چیست؟

بادی که در زمانه بسی شمع ها بکشت هم بر چراغدان شما نیز بگذرد

۱۶- کدام گزینه با مفهوم حدیث « الدّهرُ یومانِ یومِ لکَ و یومِ علیکَ » مناسبت معنایی دارد؟

الف) غم روزی مخور تا روز ماند که خود روزی رسان روزی رساند

ب) گوید این حدیث نظامی ز سوز دل روزی مبارک است که روی تو دیده ام

ج) به کس نداد توانایی این سپهر بلند که از پی اش نفرستاد ناتوانی را

د) جهان چیست؟ بگذر ز نیرنگ او رهایی به چنگ آور از چنگ او